

Cultureel erfgoed

Beleidsplan

STUIFZAND

● Hier waait cultuur.

STUIFZAND

Dit plan is geschreven onder de naam 'k.ERF'. Ondertussen zijn de erfgoedwerking en erfgoeddienst deel geworden van de organisatie Stuifzand.

Onze missie, visie, dienstverlening en ambities voor cultureel erfgoed blijven behouden en lees je hier.

www.stuifzand.be

Missie

k.ERF versterkt cultureel-erfgoedwerkingen in de gemeenten Balen, Dessel, Geel, Laakdal, Meerhout, Mol en Retie. Wij zijn een met passie en deskundigheid doorweven netwerk van erfgoedbeheerders en -gemeenschappen, met als gezamenlijk doel een zorgzame omgang met het cultureel erfgoed in de Kempen.

We verbinden mensen, middelen en collecties en zorgen er voor dat het aanwezige erfgoed beschikbaar is voor mensen van nu en later.

Met een open blik en vanuit onze sterktes inspireren en faciliteren we nieuwe en genereuze erfgoedsamenwerkingen.

Erfgoedzorgnetwerk

De afgelopen jaren hebben we in onze regio een basis gelegd voor het k.ERF-netwerk door elkaar goed te leren kennen, samen te werken, kennis te delen, materialen uit te wisselen, over de gemeente- en organisatiegrenzen heen. We groeiden uit tot een sterk netwerk. De volgende jaren willen we dit weefsel nog hechter maken door te focussen op erfgoedzorg. K.ERF wordt nog meer dan vandaag een erfgoedZORGnetwerk waarin iedereen naar eigen kunnen en kennis een rol opneemt; dat bestaat uit gemotiveerde, goed opgeleide erfgoedvrijwilligers en professionals, zorgzaam bewaarde collecties, doordachte collectieplannen, op maat afgestemde depotwerkingen en duurzame digitale tools. Het netwerk zorgt goed voor het cultureel erfgoed, maar ook voor elkaar door kennis, mensen en materialen uit te wisselen.

De collectie Kempen

De collectie Kempen bestaat al, ze bevindt zich in onze collectiebeherende organisaties. Ze vertelt het verhaal van de inwoners en bezoekers van onze streek, vormt het geheugen van de Kempense samenleving en is een onuitputtelijke inspiratiebron voor wat nog moet komen. We willen deze collecties samenbrengen door ze beter, slim en duurzaam online te connecteren via databanken en gedeelde registratiesystemen. We verbinden de Collectie Kempen ook met het brede publiek via het Erfgoedportaal.

Genereuze samenwerkingen, waardevolle allianties

We hebben geen regionaal of landelijk ingedeelde erfgoedinstellingen, we hebben wel een groeiend veld van erfgoedprofessionals, toegewijde vrijwilligers, veerkrachtige erfgoedgemeenschappen en geëngageerde lokale besturen die de handen rond cultureel erfgoed in elkaar slaan.

De samenwerkingen van k.ERF zijn genereuze samenwerkingen waarin iedere partner, groot of klein, vanuit zijn mogelijkheden, evenwaardig is. Om het draagvlak voor erfgoed te verbreden stimuleren we om waardevolle allianties aan te gaan met andere sectoren. Onze bondgenoten versterken onze erfgoedwerkingen en verbinden ons met een nieuw publiek.

Krachtige erfgoedplekken en plekken vol erfgoed

Onze regio heeft verschillende plaatsen waar collecties beheerd, beleefd en getoond worden. We willen ons erfgoed nog steviger verankeren op voor de hand liggende én verrassende plekken. We gaan voor krachtige erfgoedplekken waar mensen erfgoed en elkaar ontmoeten, vrijwilligers zich ontplooiën, waar het bruist en die door hun meerstemmigheid in de brede samenleving resoneren. Een belangrijke vindplek van cultureel erfgoed zijn de dorpen en wijken. Dit zijn plekken vol erfgoed. Via participatie willen we de erfgoedreflex van dorpsgemeenschappen aanwakkeren.

ICE x Experiment = Impact

ICE geeft betekenis aan en weeft gemeenschappen. Het immaterieel erfgoed gedijt goed in de Kempense samenleving, maar we draaien het ook graag om.

De Kempense samenleving heeft er alle baat bij dat ICE floreert. We zetten in op ICE-projecten en -praktijken die impact hebben.

We willen heel bewust omgaan met ICE, en investeren in duurzame, inspirerende en/of heel breed uitgedragen borging.

Koester het kwetsbare

Vermaatschappelijking van de zorg is in de k.ERF-regio geen tendens maar een traditie.

De gezinsverpleging is hier het meest treffende voorbeeld van. K.ERF wil als erfgoedregio de expertise rond zorg en welzijn meer incorporeren. Het Gasthuismuseum neemt de volgende jaren hierin een voortrekkersrol. We gaan voor warmhartige erfgoedorganisaties en -initiatieven.

Onze Kempense collecties: deskundig beheerd en duurzaam bewaard

Onze regio telt verschillende collectiebeherende organisaties waarvan er maar een paar professioneel ondersteund worden door een conservator, archivaris of erfgoedconsulent. De meeste collectiebeheerders zetten zich vrijwillig in voor onze collecties. De ondersteuning van cultureel erfgoedcollecties beheerd door organisaties was al een prioriteit binnen de k.ERF-werking, en blijft dit ook de volgende jaren. We bouwen verder op de basis die we de afgelopen periode hebben gelegd, o.a. op vlak van registratie, zuurvrij verpakken, uitbouw uitleennetwerk en erfgoedzorgworkshops. We willen met ons collectiebeherende veld heel gericht stappen vooruit zetten door deze basis te verstevigen, nieuwe instrumenten en tools te gebruiken, collecties verder te registreren en te waarderen, collectiedata te verrijken endoor kennis en materialen ingezet voor erfgoedzorg nog beter te delen. We zijn, maar willen nog meer groeien naar een erfgoedzorgnetwerk waarbij kennis en kunde rond collectiebeheer worden uitgewisseld, instrumenten en tools worden gedeeld en collecties nog beter met elkaar worden verbonden.

‘Collecties’ en ‘collectiebeheerders’ zijn ruime begrippen, maar wij leggen wel een focus:

Kempense collecties: collecties die openbaar zijn, die het verhaal van onze inwoners en streek vertellen, beheerd door collectiebeherende organisaties die door de lokale gemeenschap ook als dusdanig erkend worden. Bijvoorbeeld de collecties van onze heemkringen met archief- en documentatiecentrum, musea, archieven. De k.ERF-regio heeft ook enkele waardevolle privécollecties. Die kunnen uiteraard ook rekenen op de basisondersteuning door k.ERF, maar nemen minder een rol op in ons erfgoedzorgnetwerk.

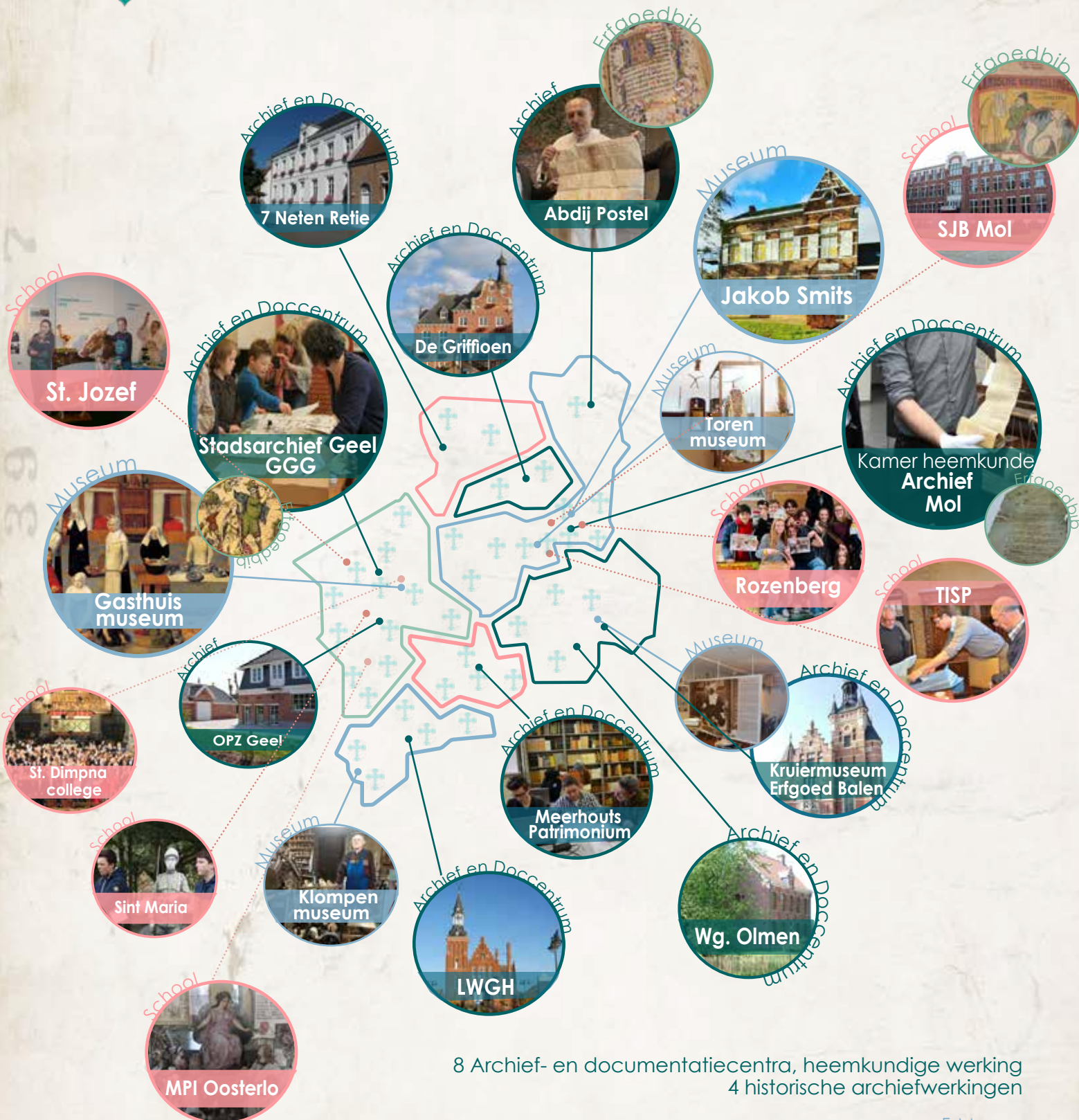
Collectiebeherende organisaties: heemkringen, archieven, musea, lokale kerkbesturen en/of organisaties religieus collectiebeheer, organisaties met een erfgoedcollectiewerking. In onze regio zien we bijv. dat middelbare scholen een erfgoed-werking hebben of nog meer willen uitbouwen. Kenmerkend is dat al deze organisaties een vaste plek hebben, gefaciliteerd/ondersteund door de gemeente, kerkbestuur of school.

Deskundig: onze collectiebeheerders zijn vaak al deskundig en/of willen hun deskundigheid verder uitbouwen. Deskundigheid is essentieel voor de collectiezorg, maar het doet nog meer: deskundigheid werkt aanstekelijk. Dat hebben we gemerkt in ons zorgtraject rond religieus erfgoed waar onze expert religieus erfgoed het vuur voor erfgoedzorg bij heel wat nieuwe mensen heeft aangewakkerd. Een specialisatie waarvoor ons erfgoedveld sterk naar de erfgoedcel kijkt, is deskundigheid op vlak van collectieregistratie, waardering en ontsluiting via digitale systemen.

Duurzaam: duurzaam omgaan met collecties is voor ons zorgen dat je een gedragen en doordacht collectieplan hebt (lange termijnvisie), dat collecties en data goed bewaard worden en dat we werken met duurzame databanken. Erfgoedzorgnetwerk: we versterken onze collecties door de collectiebeherende organisaties individueel te ondersteunen maar we brengen hen ook samen in lerende en ondernemende netwerken van zowel professionals als vrijwilligers. Naast de erfgoedcel nemen de musea met een kwaliteitslabel én het gemeentearchief van Mol en het stadsarchief van Geel een trekkersrol op in dit netwerk; de “intergemeentelijke opdracht”. De taken die zij in dit netwerk opnemen, worden vastgelegd in een afsprakennota en worden jaarlijks besproken en bijgestuurd. Omdat alle collectiebeherende organisaties en dus hun collecties ook een eigen stek hebben, is het erfgoedzorgnetwerk meteen ook een netwerk van collectieplekken. We zien de versterking en uitbouw van dit netwerk als een belangrijk middel om de zorg voor onze collecties te verankeren en regionaal zichtbaar te maken. We hebben namelijk geen streekarchief, geen regionaal of landelijk erkend museum, geen regionaal depot, maar we hebben wel veel bekwame mensen die bereid zijn kennis, middelen, ruimte en collecties met elkaar te delen. Dit netwerk zorgt voor onze collecties maar zorgt ook voor elkaar.

Kaart Erfgoedzorgnetwerk k.ERF

8 Archief- en documentatiecentra, heemkundige werking
4 historische archiefwerkingen

5 Musea

5 Erfgoedbibliotheken

7 Middelbare scholen met een erfgoedwerking
2 archiefwerkingen, 1 collectiewerking

39 parochie- en kerkcollectiebeheerders (lokale kerkbesturen)

k.ERF coacht en begeleidt collectiebeherende organisaties op maat bij de realisatie van een collectie- en informatieplan.

Mogelijke acties:

- Coaching opmaak van heldere collectieplannen - informatieplannen
- Kempens collectiepact: opmaak van een regionaal collectieprofiel en visualisatie van de aanwezige erfgoedzorg-expertise in ons netwerk
- Digitaliseringsacties o.b.v. een visie en collectieplannen

k.ERF faciliteert het gebruik van online instrumenten om collecties te beschrijven, beheren en duurzaam te bewaren, conform internationale standaarden.

Mogelijke acties:

- Inhaalacties inventarisatie, registratie en waardering van specifieke collecties, op basis van de gemaakte collectie- en informatieplannen (cfr. OD 1.1) – leren werken met deze plannen
- Collectiedagen rond specifieke collecties
- Toeleiding naar en begeleiding bij gebruik Erfgoedregister, zowel voor religieuze collecties als voor heemkundige en museale collecties
- Ondersteunen van de werkgroep genealogie in hun onderzoek naar een regionaal genealogisch platform.
- Migratie van de in Adlib geregistreerde museale collecties naar Erfgoedinzicht
- Opladen van digitale collecties naar het meemoo archief; gefaseerd, op basis van regionale afspraken en collectieplannen (zie OD 1.1)
- Ondersteunen www.archiefbankkempen.be; uitwerken van een haalbaar traject voor niet-professionele organisaties

De lokale archief- en documentatiecentra groeien met de steun van k.ERF uit tot lokale erfgoeddepotwerkingen en bouwen een regionaal depotnetwerk uit.

Mogelijke acties:

- Acties binnen de depotwerking op basis van een collectieplan
Begeleiding van collectiebeherende organisaties i.s.m. lokale besturen en erfgoedprofessionals in het k.ERF-netwerk (experts erfgoedcel, conservatoren en archivariissen) bij de uitvoering van de acties in het collectieplan. Mogelijke deelacties kunnen zijn: groepsaankoop zuurvrije verpakkingsmaterialen, advisering aankoop kasten, ondersteuning en advisering actieve conservatie o.b.v. een waarderings- en bewaarplan.
- Vormingen, inspiratiebezoeken Erfgoeddepots i.s.m. professionals
Hoe richt je een depot in? Wat houdt een depotwerking juist in? Hoe kun je met beperkte middelen toch een goed depot inrichten?
- Coachingstraject: 'Van opslagplaats naar depotruimte'
Op maat adviestrajecten om de bestaande plekken te versterken als depotruimte, i.s.m. de professionals.
- Visietraject een regionaal depot - regionale depotwerking
met als resultaat een visietekst met actieplan voor de lokale besturen.

Collectiebeherende organisaties vormen onder de k.ERF-vleugels een lerend en ondernemend erfgoedzorgnetwerk waar kennis, expertise en materialen worden uitgewisseld.

Mogelijke acties:

- Erfgoedzorgers samenbrengen per doelgroep en rond erfgoedzorgthema's
Bijvoorbeeld netwerk beheerders religieuze collecties, heemkringen, scholen met een erfgoedwerking
- Samenbrengen van ons volledige erfgoedzorgnetwerk
- Regionale rol ("intergemeentelijke opdracht") GHM, JSM, GAM en SAG
Opvolgen van concrete erfgoedzorgvragen uit het netwerk
- Verder uitbouwen en bekendmaken van het Uitleennetwerk
In het netwerk zitten o.a. scanapparatuur, opnameapparatuur en expomaterialen. Iedereen uit het erfgoedzorgnetwerk (en organisaties daarbuiten) kan gebruik maken van de materialen voor erfgoedprojecten.

Stevig lokaal verankerd cultureel erfgoed verbindt inwoners en bezoekers van de k.ERF-regio met plekken en met elkaar

Cultureel Erfgoedplekken

We vinden het bij k.ERF heel belangrijk dat cultureel erfgoed een plek heeft. Figuurlijk, maar ook letterlijk. Onze regio heeft verschillende plaatsen waar collecties beheerd en/of getoond worden en erfgoedgemeenschappen elkaar ontmoeten. Dat gebeurt voor collecties in onze musea, kerken, archieven, de abdijbib van Postel, in archief- en documentatiecentra, maar evenzeer in verschillende toeristische en educatieve bezoekerscentra. Ook onze tradities zijn vaak verbonden aan een plek: de gezinsverpleging aan Bezoekerscentrum Pas-sage en OC 't Vooruitzicht, de St.-Dimpnacultus aan het Gasthuismuseum en St.-Dimpnakerk, de lichtstoeten aan de 'Barakken', processies aan kapellen, vakmensen aan hun atelier, enz. Het cultureel erfgoed in onze regio is lokaal stevig verankerd, al liggen daar zeker nog kansen om cultureel erfgoed nog sterker in te bedden op voor de hand liggende én verrassende plekken.

Krachtige cultureel Erfgoedplekken

Onze collectiebeherende organisaties hebben allemaal een stek, een cultureel erfgoedplek. We willen dat deze plekken nog sterker inzetten op verbinding, ontmoeting en participatie. Musea, archieven en documentatiecentra groeien uit tot krachtige erfgoedplekken waar mensen energie en betekenis komen opladen. Dat kan door een prikkelende publiekswerking, door onverwachte allianties met verenigingen, door een aanstekelijk vrijwilligersbeleid gericht op ontplooiing, of door aan de slag te gaan met het inspirerende model van de 'derde plek voor iedereen' (R. Oldenburg).

Plekken vol erfgoed

Een belangrijke plek in onze regio en voor onze gemeenschappen zijn dorpen, parochies, wijken. k.ERF is een dorpenregio. Iemand van Millegem zegt "ik ga naar Mol", terwijl Millegem in Mol ligt. Mensen wonen hier op de Hessie, zijn van de Hei, voelen zich van 't Witgoor, komen uit Schoonbroek. Wie denkt dat de Kempen een lappendeken zijn van idyllische boerendorpjes zoals ze door Jakob Smits werden getekend, moeten we teleurstellen. Er zijn hier verschillende soorten wijken, dorpen en dus ook gemeenschappen:

eeuwenoude dorpen in de beekvalleien, kleine stedelijke centra, landbouwkolonies die in de 19-20ste eeuw ontstonden, fabriekswijken, sociale woonwijken, abdijdorp Postel, verblijfsparken, 'seizoensdorpen' op de toeristische campings.

In veel van deze dorpen en wijken is er een socioculturele bewonerswerking. Af en toe gaan deze werkingen al aan de slag met het lokale erfgoed om het verhaal van de plek die te vertellen en om mensen bij elkaar te brengen. Sommige dorpen hebben zelfs een permanente erfgoedwerking met dorps-archivaris en uitzonderlijk is er zelfs een dorpsarchief dat door de gemeenschap wordt beheerd. Alle dorpen hebben zwerfgoedcollecties, herbergen privéverzamelaars en ICE-dragers, dat hebben we geleerd dankzij het succesvolle zwerfgoedproject Voorbeeldig Geel, de dorpsroadshow van het Stadsarchief Geel.

Archipel k.ERF

Er is vandaag al samenwerking tussen onze musea en archieven. Dankzij de inventarisatietrajecten groeit ook de (erfgoed)samenwerking tussen de kerkbesturen. De erfgoedwerkingen in de dorpen zijn een nog te verkennen terrein. We zien een belangrijke rol voor de erfgoedcel om deze archipel van plekken/collecties/gemeenschappen meer met elkaar te verbinden, niet enkel rond erfgoedzorg (zie SD 1) maar ook inhoudelijk door constant linken te leggen, bruggen te bouwen, poorten te openen in zowel de fysieke als online wereld.

Heem

Onze cultureel erfgoedplekken en plekken vol erfgoed willen we versterken. We trekken de kaart van de 'heemkunde', maar geven het een invulling die bij k.ERF én onze regio past. 'Heem' is voor ons niet zozeer de plek waar we onze wortels hebben maar vooral de plek die we samen met meerdere en andere mensen delen. Het is zoals een 'gezin' in de Geelse gezinsverpleging: je moet er niet geboren zijn om je er thuis en aanvaard te voelen. Heem is voor ons ook een plek die gemeenschappen zelf mee vorm geven, waar erfgoed een sterk verbindende rol kan spelen, waar meerdere stemmen klinken. Doorheen onze werking en SD 2 stellen we ons de vraag "wat hebben mensen nodig om zich thuis te voelen, hoe kan erfgoed daaraan bijdragen en hoe kan k.ERF gemeenschappen hierin ondersteunen?".

Onroerend erfgoed

Doorheen ons beleidsplan is de samenwerking met de IOED k.ERF belangrijk. We vormen samen 1 erfgoeddienst k.ERF. Deze samenwerking willen we o.a. in deze doelstelling echt verder ontplooiën.

OD

2.1

K.ERF stimuleert collectiebeherende organisaties om in alliantie met andere sectoren cultureel erfgoed prikkelend te presenteren

Mogelijke acties:

- Samenwerkingsprojecten om de publiekswerking en participatieve werking op te tillen van onze musea, archieven, kerken, archief- en documentatiecentra, ateliers, erfgoedbibliotheken. We vinden het hierbij belangrijk dat de samenwerking evenwaardig is en de rollen duidelijk en vanuit de eigen sterktes worden bepaald (= alliantie).
- Erfgoedhoeken in de bibs
De bibliotheken in onze regio gaan de volgende jaren aan de slag met het profiel van de community librarian die gemeenschappen beter moet betrekken bij de biblioworking. In heel die transitie van klassieke bib naar community bib is er vanuit onze bibliothecarissen ook aandacht voor erfgoed.
- Erfgoedwerking bezoekerscentra en toeristische onthaalpunten versterken en nog beter verbinden met collectiebeherende organisaties. We hebben veel bezoekerscentra met een erfgoedluik. Sommige krijgen de volgende jaren een update. Wij denken graag mee na over de presentatie van het erfgoedluik en bekijken samen met ons veld welke collecties ter beschikking zijn. We willen er ook voor zorgen dat bezoekers die graag de collectie induiken de weg vinden naar onze collectiebeherende organisaties en online collecties.
- Pop-up Erfgoedspots in scholen helpen realiseren
De collecties uit onze collectiebeherende organisaties voor even of lange tijd een plek geven op scholen, bijvoorbeeld in het kader van een jaarthema, projectwerk, ... en dit in nauwe samenwerking met de leraren en leerlingen.
- Atelierwerking als experimentele publiekswerking
Zowel het GHM als het JSM krijgen de volgende jaren een ruimte die ze willen invullen als makerplaats, creatief atelier, dynamische werkplek, ruimte waar erfgoed kan schitteren via diverse samenwerkingen en methodieken. Deze nieuwe museumruimte is een interessant experiment waaruit we veel kunnen leren, o.a. over participatieve erfgoedwerkingen en -praktijken in musea.

Het GHM en JSM engageren zich om het k.ERFgoedveld nauw bij dit experiment te betrekken en kennis, methodieken en expertise te delen. Deze ondersteuning op vlak van publiekswerking en participatie werd ook opgenomen in de intergemeentelijke rol van de musea met een kwaliteitslabel (zie ook OD 1.4).

Erfgoedcollecties staan in verbinding met elkaar en met een breed publiek via het Kempens Erfgoedportaal

Mogelijke acties:

- Coördinatie Kempens erfgoedportaal in de k.ERF-regio
Kempens erfgoedportaal, waarmee we de diverse registratiesystemen en beeldbanken via een API-koppeling en data-aggregatie gezamenlijk doorzoekbaar maken. In eerste instantie bieden we zo de beeldbanken van Erfgoed Noorderkempen en Kempens Karakter, de databank “Kempense kranten” en de Kempense collecties uit het Erfgoedregister aan.
- Opvolgen Kempense collegagroep erfgoedportaal
- Verdere uitbreiding Kempens erfgoedportaal onderzoeken
Integratie van andere databanken of andere Kempense collecties
- Communicatieacties om het portaal bekend te maken, om het brede publiek blijvend te bereiken. Naast tijdelijke acties zien we ook hier een bondgenootschap met vaste partners zoals de bibliotheken.
- Verder onderzoek potentieel WikiMedia
Het Jakob Smitsmuseum werkte mee aan het WikiMediaproject getrokken door PACKED/meemoo. We blijven dit soort vensters op onze collecties opvolgen, naast het Kempens Erfgoedportaal.

k.ERF ontwikkelt samen met lokale gemeenschappen innovatieve modellen en methodieken om het erfgoedbewustzijn in buurten en dorpen te activeren.

Mogelijke acties:

- Doeltreffende, goed gecoördineerde zwerfgoedacties
Een goed voorbeeld is ‘Voorbeeldig Geel’ waarbij het SAG in elke Geelse parochie gedurende een weekend de dorpscollectie toont voorafgegaan door een grote inza- mel- en digitaliseringsactie.
- Erfgoededucatieprojecten waarbij leerlingen actief aan de slag gaan met het lokale cultureel erfgoed, zoals bijvoorbeeld ‘Buurten met Erfgoed’.

- Erfgoedzorgacties rond verenigingsarchieven
De volgende jaren viere veel organisaties een jubileum. Dit is vaak hét moment om verenigingserfgoed te verzamelen. k.ERF wil vooral die projecten ondersteunen die daar op inzetten i.p.v. efemere jubileumacties.
- Erfgoed Lokaal
Begeleiding en ondersteuning van trajecten waarbij vernieuwende methodieken en instrumenten worden ontwikkeld i.s.m. inwoners van verschillende types dorpen en buurten om zelf cultureel erfgoed in kaart te brengen, verzamelen, centraliseren, tonen en doen beleven. Omdat we echt de erfgoedreflex willen aanwakkeren, is het heel belangrijk dat we de gemeenschappen en inwoners zelf mee de acties laten vormgeven (participatie, eigenaarschap).
- In kaart brengen en ondersteunen van (in)formele erfgoedwerkingen en dorpsHUBS.
Bijvoorbeeld pastorieën die als dorpshuis worden gebruikt, parochiecentra met een verenigingsarchief-werking
- Inspiratienota 'buurt- en dorpsgerichte erfgoedwerkingen'
Tegen het einde van de beleidsperiode hebben we in verschillende dorpen en/of wijken erfgoedwerkingen verkend, mee opgestart. We bundelen kennis en methodieken en delen dit met geïnteresseerden.

OD

2.4

k.ERF ondersteunt het onderzoek naar en de ontsluiting van lokale geschiedenis en dorpscollecties

Mogelijke acties:

- Ondersteuning periodieke erfgoedpublicaties
op basis van een reglement, met gemeentelijke middelen
- Vormingen rond huizen- en perceelonderzoek
Verschillende heemkringen en individuen zijn hiermee bezig, momenteel nog los van elkaar. Dit onderzoek is interessant voor de IOED k.ERF en de werking rond bouwkundig erfgoed. Zo wil de IOED eigenaars en ontwikkelaars via betere kennis aansporen om meer aandacht te hebben voor en te investeren in de erfgoedwaarde van huizen. Ook de bibliotheken willen aan dit traject meewerken en inwoners sensibiliseren over de plek waar ze wonen.

k.ERF zet in op impactvolle immaterieel erfgoedpraktijken

De k.ERF-regio is een dorpenregio met actieve verenigingen en een sterk gemeenschapsgevoel. Dit is een goed klimaat voor immaterieel erfgoed. Het mag dan ook niet verbazen dat onze regio veel tradities, erfgoedgemeenschappen, Kempense dialectfans, uitblinkers in vakmanschap, expert van lokale natuur- en ecosystemen, enzovoort telt.

Het immaterieel erfgoed gedijt goed in de Kempense samenleving maar we draaien het ook graag om. De Kempense samenleving heeft er alle baat bij dat het immaterieel erfgoed floreert.

Immaterieel erfgoed brengt mensen samen, geeft betekenis aan en weeft gemeenschappen, kent een hoge participatiegraad, bereikt een sociaal divers publiek en ICE-praktijken zijn vaak schitterende voorbeelden van een duurzame omgang met onze omgeving (kennis natuur en landschap, gebruik van lokale producten door lokale vakmensen).

We willen met k.ERF de volgende jaren inzetten op immaterieel erfgoedprojecten en borgingspraktijken die impact hebben.

We willen met andere woorden heel bewust omgaan met ICE, en investeren in duurzame, inspirerende en/of heel breed uitgedragen borgingspraktijken.

Onze ICE-werking heeft impact wanneer...

- een erfgoedgemeenschap is gegroeid (inhoudelijk sterker, groter bereik)
- een borgingsplan door meerdere organisaties wordt uitgedragen en uitgevoerd, en liefst ook in samenwerking met andere sectoren. Het project Zing Ze rond de Kempense bedelzangtradities geldt hier als goed voorbeeld. Alle k.ERF-gemeenten gingen ermee aan de slag, de acties werden door verschillende organisaties en gemeenschappen uitgevoerd en waren sectoroverschrijdend.
- een ICE-praktijk een wezenlijke bijdrage levert aan een duurzame, klimaatvriendelijke, hechte Kempense samenleving.

Voorbeelden van Impactvolle ICE-praktijken

Het project Zing Ze had een grote impact op de bedelzangtradities in onze regio. Dit project werd door verschillende organisaties en sectoren mee uitgedragen. Het kreeg veel positieve media-aandacht.

Vandaag is de Zing Ze werking ingebed in verschillende gemeentelijke diensten (communicatie, jeugd, cultuur) waardoor het project en de zangtradities blijven verder leven.

Mol Wol project van Kemp vzw i.s.m. de Ildwina Stichting. Kussens en dekens met wol van het Kempense heideschaap, een hedendaagse, duurzame knipoog naar de wol- en textielnijverheid van onze regio.

k.ERF stimuleert en ondersteunt erfgoedgemeenschappen om innovatief en experimenteel aan de slag te gaan met het aanwezige Immaterieel Cultureel Erfgoed

Mogelijke acties:

K.LABs erfgoed organiseren

De k.LAB-werking is een initiatief van Cultuurnetwerk Kempen. Rond bepaalde noden en uitdagingen in het Kempense cultuurland komen we met mensen uit verschillende sectoren en met verschillende expertise een paar keer samen. We denken samen na, gaan in gesprek met experts, bestuderen inspirerende voorbeelden, enz. De uitkomst van een k.LAB kan een actieplan, een projectplan, visietekst, enz. zijn. We plannen minstens verschillende k.LABS rond ICE.

Samenwerkingsprojecten en -trajecten

ICE x Experiment=Impact

Een project/traject kan voorafgegaan worden door een k.LAB. Toetssteen bij dit soort projecten zal de impact zijn: op welke manier groeit de cultureel-erfgoedgemeenschap (inhoudelijk, werving leden)? Is er een borgingsplan op korte en lange termijn? Draagt deze werking bij tot een duurzame Kempense samenleving (hechte, open gemeenschap, korte keten/klimaatvriendelijke doelen).

Themawerking gekoppeld aan een k.LAB.

Mogelijke uitdagingen die benoemd werden door ons veld en door andere sectoren:

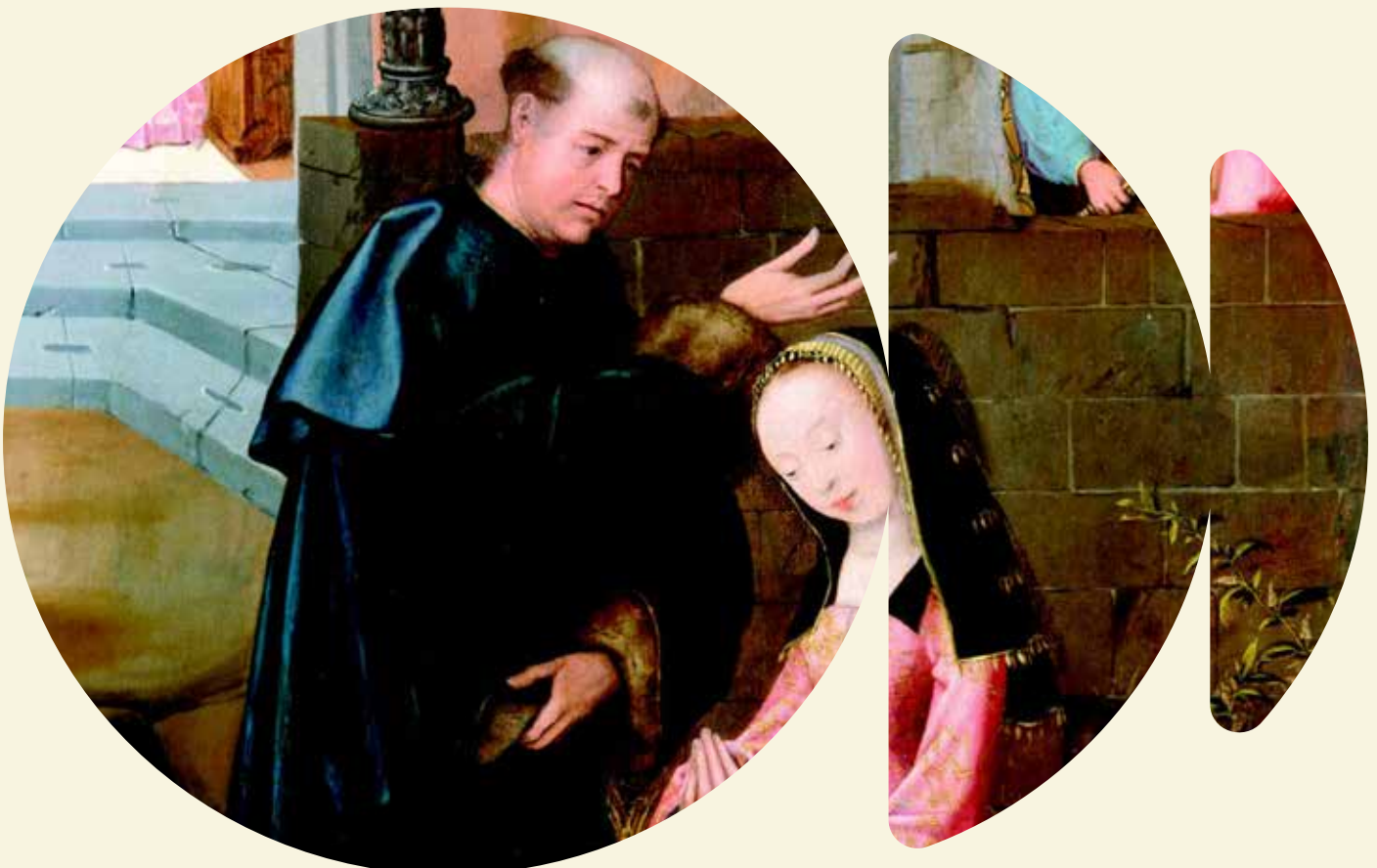
- Hoe vertellen we onze sagen en legenden op een hedendaagse manier aan mensen van hier en nieuwkomers? Storytelling, narratief erfgoed
- Feestcultuur in de Kempen (kermessen, cafécultuur, danscultuur): hoe evolueert die? Kwetsbaar of veerkrachtig? Vooral de kermiscultuur is heel aanwezig en een belangrijk moment op de jaarkalender van dorpen en wijken.
- Herdenkingscultuur en -rituelen wereldoorlogen, een verhaal van jong en oud, multiperspectiviteit

k.ERF werkt mee aan de uitbouw van een internationaal vertakt netwerk rond de Geelse gezinsverpleging en Sint-Dimpnatraditie

Mogelijke acties:

- Opvolgen ICE-beleid UNESCO en Geels UNESCO-dossier
- Opvolgen en faciliteren overlegmomenten binnen Geel maar ook met andere partners die kunnen bijdragen tot het vergroten van het draagvlak voor deze traditie en borgingsacties.
- Mee in kaart brengen van het internationale netwerk en bijhorende communicatieacties naar het brede publiek
- Samenwerkingsprojecten en -trajecten rond de gezinsverpleging en de St.-Dimpnatraditie
Samenwerkingen die ons helpen om deze doelstelling te bereiken. Bijvoorbeeld het Willardproject van theatermaker Tom Struyf i.s.m. Cc De Werft en OPZ Geel. Willard is een Amerikaans stadje waar vroeger een psychiatrische instelling stond die zich baseerde op het Geelse model.

We zetten in op zorgvergoed als speerpunt voor expertiseopbouw en projectwerking rond erfgoed en welzijn

Onze regio was een zorgkolonie en is vandaag nog steeds een zorgregio met veel zorgorganisaties, -netwerken en -instellingen. De Geelse gezinsverpleging is toonaangevend wanneer het gaat over zorg tussen de mensen.

Vermaatschappelijking van de zorg is in onze regio geen tendens maar een traditie. We moeten als erfgoedregio de expertise rond zorg en welzijn meer incorporeren en via inspirerende projecten een voortrekkersrol spelen binnen dit domein.

Cultureel erfgoed is kwetsbaar. Zonder goede zorgen door gepassioneerde mensen en betrokken gemeenschappen brokkelt het af. Ons kwetsbare erfgoed willen we verbinden met kwetsbare mensen. De 'baseline' van deze doelstelling is 'koester het kwetsbare'. We gaan 100% voor toegankelijke, warmhartige erfgoedorganisaties en -initiatieven.

Deze strategische doelstelling wordt getrokken en uitgevoerd door het Gasthuismuseum dat zich de komende beleidsperiode meer en meer als een open huis met een regionale trekkersrol wil profileren. Met deze doelstelling schrijft het Gasthuismuseum een belangrijk deel van haar werking mee in in de doelstellingen van het cultureel- erfgoedconvenant om de continuering van de DAC-middelen te bekomen.

Koester het kwetsbare.

We bouwen een brede doelgroepenwerking uit vanuit een inclusieve gedachte, in nauw partnerschap met lokale experten- en doelgroepenorganisaties.

Mogelijke acties:

- Uitrol doelgroepenwerking
Het GHM zet 1 intensief participatief traject per 2 jaar op, naar analogie met het dementievriendelijke aanbod dat al in 2018-2019 werd uitgewerkt.
- Verbreding van het bestaande participatienetwerk
Geel neemt hierin een voortrekkersrol op door niet enkel organisaties waar armen het woord nemen te betrekken maar ook het zorgnetwerk. Het Gasthuismuseum blijft haar rol opnemen in het Geelse participatienetwerk en gaat actief in dialoog met soortgelijke organisaties in de andere k.ERF-gemeenten, met als doel de uitbouw van een erfgoed-participatienetwerk.
- Kennis- en expertisetrajecten op het vlak van doelgroepenwerking met andere collectiebeheerders in de regio (en eventueel daarbuiten) én gezamenlijke expertise opbouw voor nieuwe trajecten met telkens minimum 1 andere collectiebeheerder uit het k.ERF-netwerk. Samenwerkingsprojecten 'Koester het Kwetsbare'.

Het Gasthuismuseum neemt de rol op van kennisknooppunt rond 'erfgoed en welzijn' voor de k.ERF-regio

Mogelijke acties:

- Organisatie van vormingen en kennisdeling van opgebouwde expertise
Bijvoorbeeld traject dementievriendelijk museum 2019.
- In kaart brengen van relevante, inspirerende projecten, organisaties partnerschappen opzoeken; uitbouw van een netwerk.
- Eerste aanspreekpunt voor vragen rond deze thematiek en doorverwijsfunctie.
- Verdere expertiseopbouw binnen het team van het Gasthuismuseum door het volgen van vormingen.

Erfgoedcel k.ERF is een gezonde, sterke organisatie die planmatig en flexibel werkt en optimaal gebruik maakt van haar inbedding in projectvereniging Cultuurnetwerk Kempen

Erfgoedcel k.ERF vormt samen met de IOED een regionale Erfgoeddienst: k.ERF. Deze dienst werkt onder de vleugels van Cultuurnetwerk Kempen, kortweg CNEK, die naast deze erfgoeddienst ook een bovenlokale cultuurdienst heeft. Waar kan, werken de deelwerkingen van CNEK samen. Dat doen we onder andere op vlak van cultuurcommunicatie en promotie van grote culturele events, bijvoorbeeld Erfgoeddag. We geven ook samen vorm aan overlegmomenten zoals de Raad van Bestuur en het maandelijks 'Vorbereidend Comité' of VoorCom dat uit het cultuur- en erfgoedpersoneel van de zeven gemeenten en het personeel van CNEK bestaat. Een ander voorbeeld van de samenwerkingscultuur binnen CNEK is het vrijwilligersbeleid dat we zowel voor de IOED als voor de erfgoedcel uitbouwen. Het gaat hier immers vaak om dezelfde vrijwilligersprofielen.

Het kloppende hart van de regionale cultureel erfgoedwerking is erfgoedcel k.ERF. Erfgoedcel k.ERF zet in op een sterk team waarin verschillende expertises elkaar aanvullen voor een brede dienstverlening naar het erfgoedveld in de regio. Ook buiten de regio worden de personeelsleden van erfgoedcel k.ERF vaak gevraagd voor adviezen en kennisdeling.

k.ERF is daarnaast meer dan een erfgoedcel. Het is een erfgoednetwerk, geweven uit en gedragen door de lokale besturen, lokale cultuur- en erfgoeddiensten, musea, archieven, heemkringen en andere erfgoedorganisaties. Het spreekt dan ook voor zich dat deze belangrijke partners niet enkel gebruik maken van de k.ERF-diensten maar ook een belangrijke stem hebben in de organisatie van k.ERF.

OD

5.1

Er is een sterke, professionele erfgoedcel met een doordachte overlegstructuur en een duidelijk mandaat van de Raad van Bestuur.

Mogelijke acties:

- Vorming personeel; versterken van de competenties van het team en inzetten op bijkomende expertise
- Doordacht personeelsbeleid, met aandacht voor coaching en groeipotentieel
- Efficiënt zakelijk en financieel beheer, met oog voor de regelgeving inzake “goed bestuur” en met voelsprietten op 360° om (alternatieve) financiële opportuniteiten te detecteren.
- Aanpakken groeipotentieel digitale duurzaamheid op basis van zelfevaluatie digitale maturiteit: werken aan beter intern digital beheer en interne digitale processen
- We maken gebruik van de inhoudelijke expertise van de adviesorganen binnen het k.ERF-netwerk (Erfgoedoverleg, vrijwilligers, collegagroep musea en archieven, stuurgroep IOED,...)
- Werkoverleg met team k.ERF
- Vorbereidend comité Erfgoed en CNEK – 10 keer per jaar
- Minimum tweemaandelijks Dagelijks Bestuur
- Raad van Bestuur – minimum 4x per jaar

Erfgoedcel k.ERF volgt beleidsontwikkelingen op, toetst die af aan de eigen werking en deelt nieuwe trends en inzichten met de regio.

Mogelijke acties:

- Opvolgen collegagroepen met andere erfgoedcellen, infomomenten en overleg met Departement CJM, FARO, netwerken van Vlaamse dienstverleners.
- Terugkoppelen met VoorCom, Raad van Bestuur, erfgoedoverleg en andere partners
- Deelname en afwisselend voorzitterschap Kempenoverleg (Kempense erfgoedcellen en IOEDs). Naast overleg organiseren we ook samen studie- en inspiratiedagen. Zo plannen we een uitwisseling tussen de erfgoedsector en Integratie/inburgering
- Lidmaatschap op tijdschriften, opvolgen beleidsrelevante literatuur
- Monitoring realisatie beleidsplan
- Detecteren van nieuwe opportuniteiten en deze afwegen met het voorliggende beleidsplan

Dankzij een doordacht, regionaal communicatiebeleid zet erfgoeddienst k.ERF zowel de eigen werking als inspirerende erfgoedprojecten van partners in de vitrine

Mogelijke acties:

- Sterke online en offline communicatie Erfgoeddag
- Verdere uitbouw en onderhoud website “erfgoeddienst k.ERF” binnen convenant.
- Dienstverlening en aanbod erfgoeddienst helder communiceren, zowel via de eigen kanalen (website en sociale media) als via de kanalen van partners (gemeenten, archieven, musea en documentatiecentra, regionale partners,...).
- De erfgoeddienst haakt in op een regionaal communicatie- en distributieplan van de cultuurwerking binnen Cultuurnetwerk Kempen.
- Erfgoeddienst k.ERF zoekt de kansen op om inspirerende projecten te delen, ermee te pronken.

k.ERF geeft erfgoedvrijwilligers een houvast dankzij een warmhartig vrijwilligersbeleid

Mogelijke acties:

- Finetunen en uitvoeren vrijwilligersbeleid
Dit is gericht op zowel de vrijwilligers die we vanuit k.ERF zelf aantrekken als op alle lokale experts die zich in hun vrije tijd inspinnen voor ons cultureel erfgoed. Er zijn in sommige van onze gemeenten deskundigen vrijwilligersbeleid actief die ons hierbij kunnen ondersteunen (o.a. dienst Samenlevingsopbouw Mol).
- Waarderingsacties om vrijwilligers te bedanken en/of hen in de kijker te zetten. Dit zijn vaak kleine, maar zeer betekenisvolle acties. Daarnaast 2 keer in de beleidsperiode een groot “erfgoedplatform” dat meteen ook een vrijwilligersfeest is, met zowel een inhoudelijk aanbod om te inspireren als de kans om te netwerken en om de vele vrijwilligers en partners te waarderen.
- Vormingen en opleiding
Voor een groot deel hebben we dit gekoppeld aan andere doelstellingen in dit plan.
- Collectiebeherende organisaties ondersteunen om hun vrijwilligersbeleid vorm te geven.
- Vrijwilligers betrekken bij de evaluatie van de k.ERF-werking.

